

ZASTUPLJENOST SIRE U NASTAVI ISLAMSKE VJERONAUKA OD 1. DO 5. RAZREDA

Sead FEJZIĆ

UDK 371.3:28
28:31:929 Muhammad

SAŽETAK: Ovaj rad kroz dvojako istraživanje (istraživanje NPP-a i upoznavanje pedagoške stvarnosti) pokušava dati odgovor na više pitanja i nedoumica. On otkriva proporcionalnost pojedinih oblasti islamske vjeronauke koje su preko NPP-a ugrađene u udžbenike i nudi odgovore i viđenje glavnih aktera u nastavnom procesu na optimalnost spomenute proporcionalnosti. Rezultati i zaključci ispitivanja nemaju za cilj diskreditirati dato stanje nego ukazati na činjenicu da su odgoj i obrazovanje jako dinamičan proces koji traži stalno praćenje i prilagođavanje.

Ključne riječi: sira, uzor, odgoj, NPP

Uvod

Uvođenjem vjeronauke u škole društvo se našlo pred novim izazovom. To je bio veoma hrabar korak s obzirom na okolnosti koje su vladale, a pogotovu kada se ima u vidu islamofobija koja je vladala prethodnih decenija koja je povremeno prerastala u represiju. Nije se moglo osloniti na prethodna iskustva jer je vremenska distanca spram vremena u kojem je vjeronauka postojala u školskom sistemu dosta velika. Odgoj i obrazovanje traži svakodnevno istraživanje i propitivanje i ovisno je o previranjima koja se dešavaju unutar zajednice. Islamska vjeronauka se morala "improvizirano" ugraditi u postojeći obrazovni sistem, ali je vrijeme učinilo da ona izraste, u najmanju ruku, u ravnopravnog partnera ostalim predmetima.

Sira, kao tematska oblast, se ne može zaobići u nastavnim

sadržajima, s obzirom na njene ciljeve i zadatke. Stručne službe i timovi su imali veoma odgovoran i težak zadatak, ali isto tako zadatak vrijedan Božije nagrade, da osmisle nastavne programe i planove koji će odgovarati vremenu i okolnostima u kojem živimo. Cilj ovog rada nije da obezvrijedimo takav rad i trud, niti da neke tematske oblasti preferiramo a druge minoriziramo, već da damo svoj skroman doprinos unapređenju kvaliteta nastave vjeronauke, a samim time izgradnjom što odgojenije i odgovornije ličnosti.

Nastavnik se često nađe u nedoumici kada učenici insistiraju na nekoj priči ili događaju iz života našeg dragog Poslanika, alejhisselama, i dođe u iskušenje da na račun drugih sadržaja i trenutne nastavne teme, udovolji učeničkim željama, jer će tako imati učeničku pažnju i prisutnost na času. Odgojne poruke određene priče ili događaja su od

nemjerljivog značaja, jer djeca imaju ogromnu sposobnost empatije i nasušnu potrebu za uzorom kojeg mogu slijediti. Naravno, najbolji uzor kojeg mogu slijediti je naš dragi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

U ovom radu ćemo izvršiti analizu NPP-a i udžbenika po tematskim oblastima, sa naglaskom na siru, i izvršiti ispitivanje učeničkih stavova u vezi sire.

Sira

Pojmovno određenje

Sira (ar. السيرة النبوية), tradicionalni Muhammedov životopis. Ta riječ prvi put je upotrijebljena kao naslov posebne rasprave u sklopu Ibn Hišamovog djela, ali postoje dokazi da se i ranije koristila u smislu Muhammedovog životopisa. U to vrijeme riječ *sira* već je značila životopis

uopće (npr. *Sirat Mu'awija*). Čini se da se u početku radije upotrebljavao oblik množine, *siyar*, kada se imalo na umu Poslanikov životopis, jer se vjerovatno mislilo na priče iz Muhammedovog života u stilu *siyar al – muluk* koje potječu iz srednjoperzijskog razdoblja. Riječ *siyar* u većini pristupačnih nam ranoarapskih književnih djela, koja se odnose na Muhammedov život, povezana je s riječju *magazi* (“vojni pohodi”) (Smailagić, 1990:546).

Nauka koja se bavi životopisom Muhammeda, alejhis – selam, jeste *sira* (السيرة النبوية), odnosno historiografija perioda Objave. Njena sfera interesiranja je ličnost Poslanika u njenoj sveobuhvatnoj pojavi. Međutim, sporedne discipline, ili instrumentarij *sire*, izučavaju dublje nego sama nauka o životopisu, neke karakteristike i odlike Vjerovjesnika, alejhisselama, istražujući ih studioznije, detaljnije i šire, te se one prema sferi interesiranja, polju užeg istraživanja i tematici stručno nazivaju.

Izvori sire

Brojni su izvori Poslanikovog životopisa, a najvažniji i najpouzdaniji su:

- 1) Kur'an časni
- 2) hadiska djela
- 3) arapska poezija iz Poslanikovog vremena i
- 4) biografska djela o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Poslanik – muslimanima uzor

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا

Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onome svijetu, i koji često Allaha spominje. (El-Ahzab, 21.)

Uz termin uzor pojavljuju se još dva termina: primjer i ideal. Pored svoje sličnosti u značenju oni u sebi nose i razlike.

Primjer, ukazuje na uspjehe drugih. Daje podlogu za praktično

djelovanje. Uzor je osoba koja je provela u praksu ono čemu poziva druge, a praksa ukazuje na pozitivne rezultate i uspjeh koji slijedi. Uzor je utemeljen na identifikaciji. Uzor slijedimo. Odgojni ideal nas podstiče, hrabri, oduševljava, daje smisao životu i djelovanju, izgrađuje nas moralno i etički. Postojanje odgojnog ideala ne bi imalo smisla kada ne bi postojao čovjek koji ga je postigao. To je Poslanik, s.a.v.s. On je *El-Insanul – kamil*, Savršeni / Univerzalni čovjek. Slijedenjem njegovog primjera i uzora mi težimo odgojnom idealu. Baveći se odgojem, uvidamo da kroz razvojne periode djeci više odgovaraju uzori karakteristični za taj razvojni period. (Zukić, 2009).

Gledajući upravo sa stanovišta kur'anske antropologije čovjek je biće koje mora imati uzora. Ne postoji čovjek / insan koji nema uzora. Upravo zbog toga Svevišnji Stvoritelj je ljudima poslao pravog uzora, hazreti Muhammeda, koji je, po slovu Kur'ana, *usvetun hasenetun* – najljepši uzor. (Halilović, 2010:32).

Odgajatelj ne može sebi priuštiti luksuz da improvizira. On mora da upotrijebi sav svoj potencijal da odgojno – obrazovni proces unaprijed osmisli i kreira da bi mogao očekivati pozitivne rezultate. Jedna od najbitnih, ako ne i najbitnija pretpostavka uspješnog djelovanja je poznavanje čovjeka i njegovih psiholoških faza.

Svi ljudi prolaze u životu kroz jasno izdiferencirane razvojne periode bez obzira na društvo ili vrijeme kome pripadaju. Svaki od ovih perioda ima svoje specifičnosti, kako u senzo-motoričkom, psihosocijalnom, moralno-etičkom, kognitivnom razvoju. Pametan odgajatelj će ove razvojne specifičnosti uzimati u obzir. Sredstva usmjeravanja koja pri tome koriste su, između ostalih, primjer, uzor, ideal. Svaki od ovih razvojnih perioda je senzibilniji na primjere, uzore i ideale u skladu sa svojim razvijenim stepenom. Tako da je u određenom razvojnom periodu efektivnije neko od sredstava usmjeravanja koja nam sigurno neće

biti tako efektivno u drugom razvojnom periodu. Pošto je sira životopis Poslanika, s.a.v.s, ona nam iz svog aspekta daje pregled svih razvojnih faza koje je naš divni uzor prošao. To nam ukazuje na važnost poznavanja sire kako bismo kao odgajatelji mogli pružiti odgovarajuće uzore u određenim razvojnim periodima. (Zukić, 2009).

Za uzrast obuhvaćen ovim radom, prema periodizaciji čovjekovog psihičkog razvoja po Ivanu Furlanu koji predstavlja školsku dječiju dob – od šeste ili sedme do dvanaeste ili trinaeste godine života, možemo reći da je karakteristično po kognitivnom razvoju, po sklapanju prijateljstava, pohađanju škole, formiranju vlastitih etičkih normi. (Furlan, 1991).

Oni imaju pozitivno poimanje o sebi, voljni su za saradnju, nadareni su, otvoreni i maštoviti. Samostalni su, polazi im za rukom da se prilagode različitim sredinama, imaju dobar odnos prema nekom odraslom, naprimjer prema nekom rođaku, susjedu ili nastavniku. Drugi važan faktor je da su ova djeca imala prilike razviti strategije i načine ophođenja u teškim odnosima, te da su, osim toga, bili u mogućnosti primijeniti te iste strategije i uvjeriti se da funkcioniraju za njih. Također je važno da djeca imaju izvor pozitivnih iskustava, npr. nekog ko će im pružiti podršku, što može doprinijeti kompenziranju loših odnosa kod kuće. (Hwang, Nilsson:1996).

Za odgojnu praksu je važno saznanje da odgovarajućim toplim odnosom socijalne podrške kakvu je Muhammedu alejhisselam pružio djed nakon majčine smrti a amidža nakon djedove, te osjećaj sigurnosti koji mu je pružio amidža vraćajući se sa poslovnog putovanja osiguravaju podlogu razvoja pozitivne ličnosti. (Zukić:2009).

Božiji poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je između svih svojih zvanja nosio i zvanje pedagoga, što je opet dodatni motiv, posebno za vjeroučitelje, da neumorno istražuju Poslanikove metode i zakonitosti odgoja

koje na najbolji mogući način pružaju obrazac za rad sa odgajanicima.

U posmatranju Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, pedagoške ličnosti, neophodno je proučiti svojstva specifična Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koja su ga učinila najvećim pedagogom svih vremena, da bismo, nakon toga, mogli izložiti i pedagoški program koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prakticao i na njegovim osnovama uspio ostvariti izvanredan odgojni preobražaj. (Qalahdži,2006:239).

Nastavni plan i program

Nastavni plan i program je najvažniji školski dokument koga nastavnik mora poznavati, ako želi biti dirigent nastavnog procesa. U predmetu islamske vjeronauke nastavni sadržaj je iskazan kroz tematska područja: Osnovi islama, Akaid, Fikh, Ahlak, Islam i nauka, Historija i Kultura islama. (Čatić:1995:21).

Nastavni program je konkretizacija nastavnog plana. On mora uvažavati zakonitosti nastavnog procesa, zakonitosti dječijeg razvoja, zahtjeve pojedinih nauka i intencije društva. Nastavni plan i program su dva nerazdvojna dokumenta.

Program islamske vjeronauke

Shodno teoretskim aspektima strukturiranja nastavnog programa, sačinjen je Nastavni plan i program za predmet islamske vjeronauke u osnovnoj i srednjoj školi.

Nastavnim planom i programom su utvrđeni ciljevi i zadaci nastave islamske vjeronauke kojim se žele postići željena stanja, uvjerenja, stavovi, navike itd. Za nas je interesantan početak: Cilj nastave vjeronauke je da učenike podstakne da vlastitom spoznajom utemeljenoj na saznanjima Božije objave, Kur'ana i *Muhammedove, a.s., predaje*, dođu do uvjerenja o nužnosti Allahova postojanja. (Čatić,1995:30).

U navedenim ciljevima se ne navodi sira kao sredstvo ostvarenja bar nekih od ciljeva, ali vjerujemo da se to podrazumijevalo.

Uvođenjem devetogodišnjeg sistema obrazovanja i nastava vjeronauke je doživjela izvjesne promjene.

Vjerskoprosvjerna služba Rijaset islamske zajednice u Bosni i Hercegovini ponudila je Nastavne planove i programe okvirnog karaktera. U uvodnom dijelu stoje napomene koje karakteriziraju i potkrepljuju NPP. U NPP-u za II razred stoji:

“Aktivnost planiranja i programiranja nastave islamske vjeronauke za II razred utemeljena je na razumijevanju prirode razvojnih procesa koji se odvija na tom uzrasnom periodu. Iz spoznaje i osjećanja procesa razvoja izvedeni su primjereni principi nastave islamske vjeronauke u II razredu.” (<http://www.vjeroucitelji.ba>).

Ovaj princip se odnosi i na ostale uzraste obuhvaćene nastavom islamske vjeronauke.

Kada je riječ o siri, ciljevi i zadaci se unekoliko razlikuju. Od I do III razreda primarni zadatak vjeronauke je da kod učenika razvija emotivnu naklonost prema Muhammedu, alejhisselamu, u drugom razredu se pojavljuje obris uzora dok se u četvrtom već imenuje tim terminom.

Udžbenici

Udžbenici su osnovno sredstvo rada u nastavi i proizlaze iz Nastavnog plana i programa. Koliko god sredina i prilike ukazivale na potrebu povremenog izlaženja iz okvira NPP-a nastavnik je dobrim dijelom omeđen sadržajima iz udžbenika. Nastavnici kao direktni akteri nastavnog procesa skoro nikako ili nikako ne mogu utjecati na izradu NPP-a.

Metodologija istraživanja

Predmet istraživanja

Nastava islamske vjeronauke se u samom početku suočila sa mnogobrojnim izazovima: nedostatkom kadrova, neadekvatnim nastavnim planovima i programima, nepostojanjem udžbenika..., a povrh svega otporom unutar društvene zajednice. Kao i cjelokupan obrazovno – odgojni sistem, tako i nastava islamske

vjeronauke prati znanstvena kretanja, promjene i unapređenja i ugrađuje ih u svoje sadržaje. Jasno je da nema idealnog NPP-a, udžbenika i priručnika, ali isto tako znamo da, stalnim angažiranjem i propitivanjem nastavne stvarnosti možemo dati svoj doprinos unapređenju nastave islamske vjeronauke.

Oblasti koje islamska vjeronauka ugrađuje u svoje sadržaje (AHLAK, AKAID, FIKH, KIRAET, SIRA, BOŽIJI POSLANICI, MOJA DOMOVINA) i njihova proporcija ne mora odražavati stvarnu potrebu i interes učenika te je zato potrebno permanentno osluškivanje i korigiranje postojećih sadržaja. Proporcija nastavnih oblasti zavisi od mnogih faktora, a među važnijim od njih je i interes i potreba učenika.

Predmet našeg istraživanja je oblast sira ili životopisa Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tj. njena zastupljenost u NPP-u i zanimljivost učenicima. I do sada su se neka istraživanja doticala ove teme:

Profesorica Edina Vejo (1998) je u istraživanju sa učenicima IPA došla do rezultata da učenike na časovima vjeronauke najviše interesiraju priče o Božijim poslanicima i njihovim savremenikima što podrazumijeva i siru.

Kolegica Zahira Šarić je u istraživanju koje je uvrstila u svoj diplomski rad i koji je objavljen u *Didaktičkim putokazima* došla do rezultata da su za učenike najzanimljiviji sadržaji koji govore o historiji islama, što isto tako podrazumijeva siru. (Šarić,2009).

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je dobiti informaciju u kojoj mjeri su učenici zadovoljni obimom tema iz sira, koliko je zanimanje i interes učenika za sadržaje koji govore o Muhammedu, alejhisselam, kao uzoru i inspiraciji, koji dio njegova života je posebno interesantan za učenike, da li nastava vjeronauke pruža učenicima dovoljno informacija o životu i misiji dragog nam Pejgambera. Ili, da li žele više

od ponuđenog. Da se pogrešno ne shvati, nije cilj, marginalizirati ostale oblasti islamske vjeronauke za račun sire, naprotiv, to može biti podsticaj da se istraži interes i potreba učenika za navedenim oblastima.

Zadaci istraživanja

Cilj koji je naveden u prethodnoj stavci ćemo u nastavku nastojati operacionalizirati i konkretizirati kroz sljedeće zadatke:

1. U kojoj mjeri su sadržaji iz života Muhammeda, alejhisselam zanimljivi za učenike
2. Da li su učenici zadovoljni obimom nastavne građe koja obrađuje život posljednjeg Božijeg poslanika
3. Koji dijelovi iz života Muhammeda, alejhisselama, pobuđuju najveću pažnju i interesiranje učenika
4. Na kojem mjestu i od koga dobijaju najviše informacija o Poslaniku, alejhisselam, i njegovoj misiji
5. Interpretacija i analiza podataka prikupljenih metodom anketiranja

Istraživačke hipoteze

Da bi doprinijeli operacionalizaciji ciljeva i zadataka, postaviti ćemo i odgovarajuće hipoteze. Ne samo da proizlaze iz cilja i zadataka, hipoteze su i odraz teorijskih dostignuća određene nauke i ranijih istraživanja.

Glavna hipoteza

Glavna hipoteza ovog istraživanja bila bi: "Učenici imaju pozitivan stav prema našem Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i sadržajima koji govore o njemu."

Radne hipoteze

1. Učenicima su zanimljivi sadržaji iz sire – životopisa Muhammeda, alejhisselama
2. Učenici žele više sadržaja iz sire
3. Sadržaji koji obrađuju različita životna doba i aspekte Poslanikova, alejhisselam, života na učenike ostavljaju podjednak dojam

4. Škola je mjesto na kojem učenici najviše saznaju o svom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem

Istraživačke metode

Tokom istraživanja korišten je:

1. metod teorijske analize i
2. Servey metod, tj. upoznavanje pedagoške stvarnosti kakva ona uistinu i jeste za koje smatramo da su prikladnije za ovo istraživanje.

Istraživačke tehnike

Da bismo adekvatno primijenili naprijed istaknutu metodu, kako bismo što uspješnije realizirali pojedine zadatke i što prikladnije primijenili instrumente, koristit ćemo se:

- a) analizom NPP-a i
- b) anketiranjem

Anketa i anketiranje

Anketa je u pedagoškom istraživanju postupak kojim se ispitanicima postavljaju pitanja u vezi sa činjenicama od naučnog interesa za pedagogiju, a koje su poznate ispitanicima ili pitanja u vezi s mišljenjem ispitanika. (Mužić, 1978:262). Anketa se izvodi pomoću upitnika koji je, zapravo, serija postavljenih pitanja na koja treba odgovoriti ili dati svoje mišljenje. Anketni upitnik mora imati svoje metrijske karakteristike, od kojih su najvažnije pouzdanost i validnost. U anketi smo koristili i priloge koji služe za iznošenje stavova učenika o pojedinim pitanjima što asocira na servey metod.

Postupci i instrumenti u istraživanju

Postupci korišteni pri izradi ovog rada su: **Rad na dokumentaciji i Servey metod**

Rad na dokumentaciji: Prednost rada na dokumentaciji je u tome što se ne mora izravno dolaziti do informacija i što se dokumenti mogu upotrijebiti i mnogo vremena nakon njihova nastanka. Dokumentacija koja je korištena pri istraživanju su

nastavni planovi i programi islamske vjeronauke za devetogodišnje obrazovanje od prvog do petog razreda. Eventualni nedostatak ove tehnike je nepouzdanost (zastarjelost) i netočnost podataka.

Servey metod ili empirijsko neeksperimentalna metoda najčešće se koristi za ispitivanje, odnosno upoznavanje savremene neizmjjenjene pedagoške prakse, onakva kakva ona zaista i jeste, u sadašnjim okvirima i u sadašnjem prostoru i vremenu.

- Instrumenti u prvom slučaju su: evidentni list pri analizi pedagoške dokumentacije
- Instrumenti u drugom slučaju su: anketni listovi

Uzorak istraživanja

Uzorak istraživanja su učenici petih razreda devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja Osnovne škole "Čamil Sijarić" u Nemili. To su učenici nekoliko područnih škola (PŠ Starina, PŠ Bistrica, PŠ Topčić Polje) i peti razred pri centralnoj školi. Za ovaj uzorak smo se opredijelili zato što je to uzrast od tretiranih uzrasta u ovom radu koji je najbliže periodu razvoja djeteta da što "mjerodavnije" iskažu stavove, mišljenja, opredjeljenja i želje. Učenici petog razreda su na kraju jednog ciklusa školovanja, tj. prelaze iz razredne u predmetnu nastavu i njihovim ispitivanjem možemo doći do korisnih informacija za unapređenje nastave islamske vjeronauke.

Istraživanje razreda nižih uzrasta (I-IV) ponudilo bi još nesigurniju predstavu problema koji se istražuje.

Uzorak istraživanja obuhvata šezdeset učenika naše škole. Svi oni od prvog razreda pohađaju nastavu islamske vjeronauke.

Rezultati istraživanja

Interpretacija rezultata

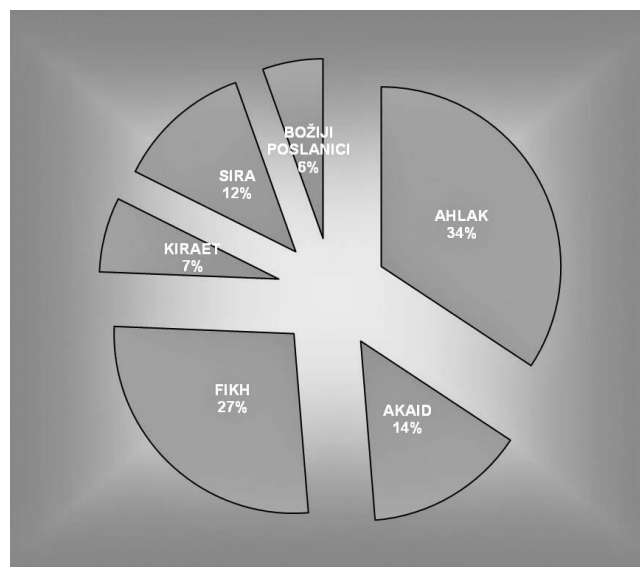
Prilikom interpretacije rezultata koristit ćemo se tabelarnim i grafičkim prikazivanjima rezultata.

Analiza broja časova po razredima i tematskim cjelinama

Ukupan broj časova po oblastima

Redni broj	Nastavna oblast	Ukupno sati
1.	Ahlak	107
2.	Akaid	45
3.	Fikh	84
4.	Kiraet	21
5.	Sira	38
6.	Božiji poslanici	17
7.	Moja domovina	3

Tabela 1. Ukupan broj sati po oblastima

Grafikon 1. Prikaz ukupnog broja sati po tematskim oblastima u procentima

Kao što se može vidjeti iz tabele i grafikona sadržaji iz sire u odnosu na ahlak i fikh su višestruko manje zastupljeni u nastavi vjeronauke, dok je sadržaja iz akaida za dva procenta više.

Sadržaja iz kiraeta i tema o poslanicima je nešto manje.

Rezultati anketiranja

Zanimanje učenika za sadržaje iz sire – životopisa Muhammeda, alejhisselama

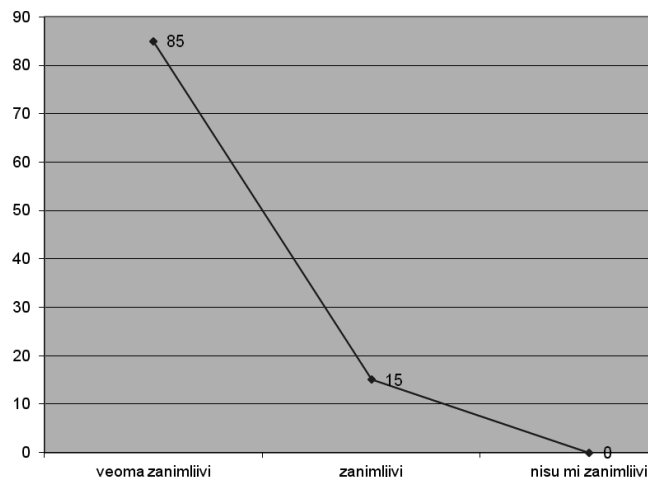
U ovom slučaju podhipoteza je glasila da su za učenike zanimljivi sadržaji iz sire i pobuđuje jako interesiranje učenika.

Rezultati će biti predstavljeni tabelarno i grafički.

Iz donje tabele se jasno vidi da su učenicima veoma zanimljivi sadržaji iz sire. Frekvencija “nisu mi zanimljivi” se ne javlja što je veoma bitno jer time učenici pokazuju stvarni interes za sadržaje koji govore o životu Božijeg poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Stupanj zainteresiranosti	Frekvencija (f)	Postotak (%)
Veoma zanimljivi	51	85
Zanimljivi	9	15
Nisu mi zanimljivi	0	0

Tabela 2. Rezultati stupnja zainteresiranosti za sadržaje iz sire

Grafikon 2. Prikaz učenickih odgovora u postocima

Potreba učenika za više sadržaja iz sire

Druga podhipoteza je naglašavala potrebu učenika za povećanjem obima sadržaja iz sire, što ćemo predstaviti tabelarno i grafički.

Iz tabele se vidi da učenici osjećaju potrebu za povećanjem gradiva iz sire.

Četiri petine ispitanika (80%) su iskazali želju i potrebu za povećanjem

obima sadržaja iz sire što govori da u nastavi islamske vjeronauke sire nije u dovoljnoj mjeri zastupljena i potrebno joj je dati potrebno mjesto u nastavi.

Stupanj potrebe	Frekvencija (f)	Postotak (%)
Više sadržaja	48	80
Isto sadržaja kao i do sada	12	20
Manje sadržaja	0	0

Tabela 3. Rezultati potreba učenika za sadržaje iz sira

Grafikon 3. Prikaz učenčkih odgovora u postotcima

Najzanimljiviji sadržaji iz sira

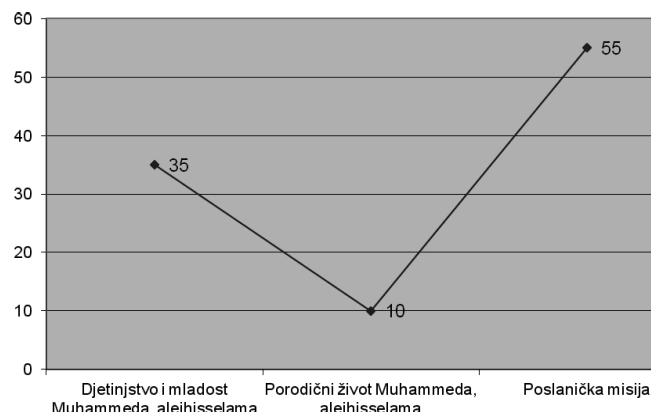
Sljedeća podhipoteza je glasila da na učenike podjednak dojam ostavljaju svi sadržaji koji govore o Muhammedu, alejhisselamu, u

svim životnim dobima i aspektima. Najveće zanimanje učenika (55%) pobuđuju sadržaji koji govore o poslaničkoj misiji (Objava, pozivanje u islam, nevolje prvih muslimana,

pohodi...). Oni već pokazuju interes za "ozbiljne" stvari, pozadinu pojedinih događaja, pobjeđuju sa pobjednicima Bedra, suosjećaju se sa borcima Uhuda...

Oblast zanimanja	Frekvencija (f)	Postotak (%)
Djetinjstvo i mladost Muhammeda, alejhisselama	21	35
Porodični život Muhammeda, alejhisselama	6	10
Poslanička misija	33	55

Tabela 4. Rezultati zanimanja za pojedine sadržaje iz sira

Grafikon 4. Prikaz učenčkih odgovora u postotcima

Mjesto saznavanja o Muhammedu, alejhisselamu

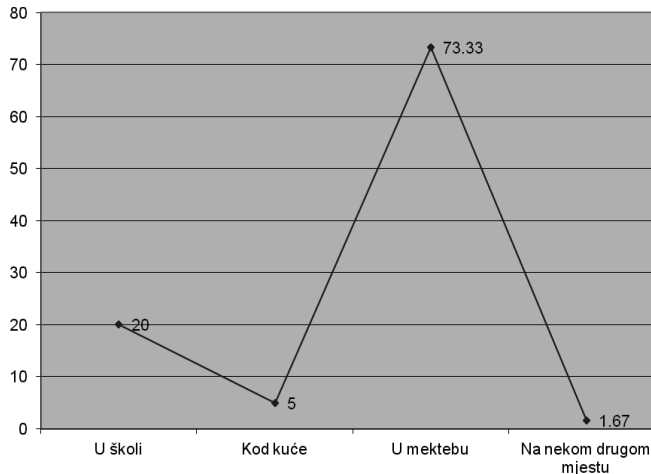
Naredna podhipoteza je glasila da učenici o Poslaniku, alejhisselamu najviše saznaju u školi. Rezultati će

biti predstavljeni tabelarno i grafički. Iz tabele vidimo da većina učenika (73,33 %) svoja saznanja o Poslaniku, alejhisselamu, stiču u mektebu, što demantira našu podhipotezu, ali ukazuje na potrebu povećanja broja

časova sa sadržajima iz sira. Petina ispitanih učenika svoja saznanja o Poslaniku, alejhisselamu, stiče na nastavi vjeronauke. Jedan dio tih učenika ne odlazi u mekteb, što bi da je obrnuto, povećalo procent u korist mekteba.

Mjesto slušanja o siri	Frekvencija (f)	Postotak (%)
U školi	12	20
Kod kuće	3	5
U mektebu	44	73,33
Na nekom drugom mjestu	1	1,67

Tabela 5. Rezultati o mjestu saznavanja o siri

Grafikon 5. Prikaz učenčkih odgovora u postotcima

Zaključak

Nastavni planovi i programi islamske vjeronauke pružaju učenicima temeljna znanja o vjeri, na način primjeren uzrastu, kako bi djeca stekla osnovne predstave o principima i vrijednostima vjere, islamskom ponašanju i ispravnom suočavanju s problemima u životnom okruženju učenika.

Odgovornost obrazovanja nema tendenciju da zadrži postojeće stanje po svaku cijenu, već naprotiv, otvoreno je za svaki vid unapređenja i kvalitativnog pomaka u odgojno-obrazovnom procesu.

Svako istraživanje je bespredmetno ako je samo sebi svrha i nema za cilj djelovati na pedagošku stvarnost. To je bila namjera i ovog istraživačkog rada.

- Treba uzeti u obzir predstavljenu analitiku Nastavnog plana i programa islamske vjeronauke i udžbenika i nastojati načiniti optimalno proporcionalan NPP u odnosu tematskih oblasti.
- Škole postoje radi učenika koje treba uvažavati kao Božija

stvorenja i osobe koje imaju svoje potrebe, želje i interese koji se ne bi smjeli zanemariti. Rezultati provedene ankete su upravo dokaz da učenici nisu samo nijemi posmatrači već i veoma aktivni sudionici i akteri nastavnog procesa. To je veoma bitno i iskoristivo, jer se kroz učeničke želje i interese mogu kanalisati upakirani sadržaji sa željenim ciljevima i zadacima.

- Pokazalo se da učenici pokazuju nemali interes za sadržaje iz sive čiji bi se obim mogao bez nekih radikalnih zahvata povećati. Život Božijeg Poslanika je prebogat i sadrži more detalja iz svakodnevnog života koji su inspiracija i nemuslimanima, a kamoli muslimanima. Zašto improvizirati i smišljati nepoznate likove kada za svaku situaciju u životu imamo primjer iz Poslanikova života. Djeca često za uzore uzimaju fudbalere, filmske "zvijezde", pjevačke "zvijezde", a tik kraj njih je najbolji uzor – dragi Poslanik, alejhisselam.

Samo na njega treba ukazati, na najbolji način ga predstaviti, iskoristiti najbolje metode i sva dostupna sredstva da mali ljudi zastanu, osluhnu i s ushićenjem postupe po sunnetu.

- Iz navedenog istraživanje se da veoma jasno zaključiti da učenici imaju pozitivan stav prema Poslaniku, alejhisselamu, i sadržajima koji govore o njemu i time potvrdili osnovnu hipotezu, a potkrijepili je potvrđivanjem radnih hipoteza. Ovo može biti argument nastojanju da se sira u još većoj mjeri inkorporira u sadržaje nastave islamske vjeronauke.
- Nedostatak ovog istraživanja je taj što je obuhvatio samo jednu školu i jednu starosnu dob učenika. Slična istraživanja bi trebalo obaviti sa ostalim starosnim grupama i po pitanju drugih tematskih oblasti.

Da Allah nagradi trudbenike i sve one koji doprinose afirmaciji Božije riječi i Sunneta Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!

Literatura

- Halilović, S. (2007). *Sira životopis posljednjeg Allahovog Poslanika*, Zenica – Novi Pazar: Islamski pedagoški fakultet u Zenici i IU El-Kelimeh, Novi Pazar
- Siba'i, M. (bez) *Poslanikov životni put – pouke i poruke*, s.l., s.n.
- Čatić, R. (1996). *Utjecaj vjeronauke na moralne vrijednosti*, Zenica: Islamska pedagoška akademija
- Smailagić, N. (1990). *Leksikon islama*, Sarajevo: Svjetlost – Sarajevo.
- Tomas, W. A.: (1989). *Povijest islama – historijski tokovi misije*, I izdanje, Sarajevo: Starješinstvo Islamske zajednice Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije
- Hadžić, O. N. (1968). *Muhammed, a.s., i Kur'an – kulturna historija islama*, drugo izdanje, Sarajevo: Vrhovno islamsko starješinstvo Islamske vjerske zajednice u SFRJ – Sarajevo
- Imam Tirmizi, (1997). *Vrline Allahovog Poslanika*, El-Kalem, II izdanje, Sarajevo: Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Izdavačka djelatnost El-Kalem
- El-Mubarekfuri, S. (bez) *Zapečaćeni džennetski napitak*. s.l., s.n.
- Lings, M., (bez) *Muhammed, mir i blagoslov Božiji njemu i njegovim – život njegov osnovan na vrelima najstarijim*. Ljubljana, Slovenija: Oslobođenje International
- Čatić, R. (1995). *Metodika islamske vjeronauke*. Zenica: Islamska pedagoška akademija u Zenici.
- Čatić, R. i Pehlić, I. (2004). *Metodika nastave islamske vjeronauke*. Zenica: Islamska pedagoška akademija u Zenici.
- Halilović, S. (2010). Intervju. Čuvajmo se oholosti, širka i tuđeg hakka: U islamskom svijetu su napisane veoma dragocjene studije iz područja kur'anske antropologije. U: *Preporod*, 1. april, 2010., str. 33.
- Vejo, E. (1998). Akciono istraživanje u nastavi islamske vjeronauke. *Didaktički putokazi*, br. 10, Mart, str. 41.
- Melisa Zukić, Stručni rad, Zbornik radova Islamskog pedagoškog fakulteta u Zenici br. 7 / 2009.
- Šarić, Z. (2009). *Uloga vjeronauke u razvoju odgojnih vrijednosti učenika*. Diplomski rad. Zenica, Islamski pedagoški fakultet u Zenici
- <http://www.vjeroucitelji.ba> (posljednja posjeta – 10. april, 2010.)
- <http://www.rijaset.ba> (posljednja posjeta – 23. april, 2010.)

الموجز

السيرة النبوية في دروس التربية الإسلامية من الصف الأول إلى الصف الخامس الابتدائي

سياد فيزيتش

يحاول هذا المقال من خلال دراسة مزدوجة (دراسة المناهج المدرسية والتعرف على الواقع التربوي) تقديم الإجابات عن عدد من الأسئلة والالتباسات. ويكشف تناسب بعض مجالات التربية الإسلامية التي أدرجت عبر المناهج في الكتب المدرسية، ويقدم إجابات ورؤية العوامل الرئيسة في العملية التدريسية حول كفاية ذلك التناسب. وليس الهدف من نتائج البحث وتوصياته التقليل من قيمة الوضع الراهن، بل الإشارة إلى كون التربية والتعليم عملية ديناميكية قوية تتطلب المتابعة والملاءمة باستمرار.

الكلمات الرئيسة: السيرة، الأسوة، التربية، المناهج المدرسية

Summary

SIRA IN THE TEACHING CLASS OF THE ISLAMIC RELIGIOUS STUDY FROM THE 1ST TO THE 5TH GRADE OF PRIMARY SCHOOL

Sejad Fežić

This article with twofold research (researching the teaching plan and program and analysing the actual pedagogical practice) attempts to answer a number of questions and issues. It reveals the proportionality of various fields of the Islamic religious studies that have been included by the teaching plan and program in the textbooks and it offers answers and the viewpoint of the main actors of the teaching process concerning optimality of above mentioned proportionality. The results and conclusions of the research do not have an aim to discredit the present condition but to point out the fact that upbringing and education is a very dynamic process that demands permanent learning and revisions.

Key words: sira, model, upbringing, teaching plan and program